

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 5560/24
31.10.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ у већу састављеном од судија Јелене Стевановић, председника већа, Радмиле Радић и Иване Марковић Радојевић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Никола Спајић, адвокат из Новог Сада, ул.Алексе Шантића бр. 68/7, против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ул.Косовска број 31, ради накнаде штете, одлучујући о жалби тужене изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П 4388/20 од 06.12.2023. године, у седници већа одржаној дана 31.10.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 4388/20 од 06.12.2023. године у ставу првом, другом и трећем изреке.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 4388/20 од 06.12.2023. године, ставом првим изреке одбијен је приговор стварне ненадлежности Првог основног суда у Београду, као неоснован. Ставом другим изреке усвојен је тужбени захтев, па је обавезана тужена да тужили на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде права на породични живот исплати износ од 1.250.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 06.12.2023. године, као дана пресуђења, па до коначне исплате у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде. Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужили на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 162.562,50 динара у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде са законском затезном каматом почев од извршности пресуде, па до коначне исплате. Ставом четвртим изреке ослобођа се тужилца обавезе плаћања судских такси у овој парници.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавила тужена, побијајући исту у ставу првом, другом и трећем изреке из свих законских разлога. Трошкове другостепеног поступка је тражила и определила.

Испитујући правилност пресуде у ожалбеном делу на основу овлашћења из члана 386 Закона о парничном поступку-ЗПП (“Службени гласник РС” број 72/11, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23-др.закон), Апелациони суд у Београду је оценио да жалба тужене није основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности, а жалбом тужене се неосновано указује да је приликом доношења ожалбене пресуде учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП. Ово стога што је изрека ожалбене пресуде разумљива, не противречи сама себи или разлозима пресуде, а у пресуди је наведено довољно разлога о битним чињеницама које су јасне и непротивречне што значи да ожалбена пресуда нема недостатке због којих не би могла да се испита.

Према утврђеном чињеничном стању тужилца се породила дана ...1979. године у породилишту Медицинског центра Крушевац, те је родила здраво женско дете, тежине 3400 грама. Беба јој није доношена на подој, а сутрадан у визити јој је речено да њена беба није добро и да умире, те да јој је на њено тражење медицинско особље донело бебу у собу, коју је тад видела и поред њеног инсистирања нису дали у руке, која јој је изгледала сасвим здраво и није била модра. Наредног дана, ...1979. године, саопштили су јој да је беба претходну ноћ преминула, али да њеном супругу и њој ни тада нису дали да виде бебу, нити су дали бебу да сахране, што је изазвало код тужилце сумњу о судбини и статусу њеног новорођеног детета. Тужилца је отпуштена из болнице без било какве медицинске документације без отпусне листе за себе или неке документације за бебу. Из дописа Опште болнице Крушевац број 953/21 од 04.02.2021. године, а на захтев суда да установа достави документацију везану за порођај тужилце и рођење њеног детета дана ...1979. године, а нарочито картон новорођенчета и историју болести, лист новорођенчета и спроводницу леша, протокол преминулих беба, отпусну листу, произилази да су исти од документације доставили само фотокопију порођајног протокола и одељенског протокола за мајку, а и поред обраћања тужилце у више наврата од здравствене установе није достављено ништа од тражене медицинске документације. Из извода из матичне књиге рођених за матично подручје Крушевац, под текућим бројем ... за 1979. године издатог дана 16.10.2014. године, утврђено је да је у матичну књигу уписана чињеница рођења детета женског пола дана ...1979. године у 18:40 часова од оца ББ и мајке АА, да је у рубрици накнадни уписи и забележбе констатовано да је дете умрло ...1979. године и да је ова чињеница уписана под бр. 439/1979. Из извода из матичне књиге умрлих за матично подручје Крушевац, под текућим бројем ... за 1979. годину издатог дана 16.10.2014. године утврђено је да је у матичну књигу умрлих уписана чињеница смрти лица без имена, женског пола дана ...1979. године у 00:30 часова од оца ББ и мајке АА. Из потврде Јавног комуналног предузећа Крушевац број 3246 од 10.10.2014. године утврђено је да по позиву Опште болнице, Гинеколошког одељења Крушевац РЈ Погребне услуге ЈКП “Крушевац” у Крушевцу није вршено сахрањивање новорођенчета женског пола под презименом оца ..., односно презименом мајке ... у периоду од ...1979. године, па до краја септембра 1979. године. Из извештаја Опште болнице Крушевац, Службе за патологију и судску медицину од 13.10.2014. године утврђено је да је начелник ове службе обавестио директора Опште болнице Крушевац да за дете рођено дана ...1979. године, а

преминуло дана ...1979. године од мајке АА и оца ББ, не постоји никакав достављени материјал, што подразумева да обдукција под наведеним именом није рађена у наведеној установи, тј. да је први претходни датум када је рађена обдукција 28.08.1979. године, а следећи датум 12.09.1979. године. Тужила је поднела кривичну пријаву Општинском јавном тужилаштву Деспотовац, дана 08.11.2002. године, поводом овог догађаја који је предмет ове тужбе, а против непознатих извршилаца, због кривичног дела одузимање малолетног лица из члана 116 став 2 у вези става 1 КЗ РС и промене породичног стања из члана 117 став 1 КЗ РС, а дана 26.11.2003. године поднела је допуну кривичне пријаве. Из записника о лекарском вештачењу Кри 34/79 у наведеном записнику је наведено да је исти састављен на дан 05.09.1979. године пред истражним судијом Окружног суда у Крушевцу у случају сумњиве смрти новорођенчета од мајке АА из ..., те је у овом записнику наведено да је окружни јавни тужилац у Крушевцу ставио усмени захтев и истражном судији Окружног суда у Крушевцу да преко лекара вештака изађе у мртвачницу Медицинског центра у Крушевцу и утврди узрок смрти новорођенчета, које је рођено...1979. године у 19,30 часова, а умрло ...1979. године у 00,30 часова. Дописом Вишег јавног тужилаштва у Крушевцу Ктр број 169/22 од 06.03.2022. године, ББ и АА су обавештени да Више јавно тужилаштво у Крушевцу није у могућности да им достави фотокопију списка предмета тадашњег Окружног јавног тужилаштва у Крушевцу Ктн број 15/79, формираног поводом кривичне пријаве поднете дана 05.09.1979. године, од стране супруга тужиле с обзиром да је наведени спис, заједно са великим бројем списка тадашњег Окружног јавног тужилаштва у Крушевцу уништен, услед излива канализационих вода у архивске просторије. Поводом кривичне пријаве поднете дана 08.11.2002. године Општинском јавном тужилаштву у Деспотовцу, тужила није добила никакво обавештење. Тужила се дана 04.03.2015. године обратила Вишем јавном тужилаштву у Београду за захтевом за добијања информација о кривичним пријавама поднетим од стране тужиле, а који се по поднетом захтеву није изјашњавао.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је применом материјалног права и то члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, одредбом члана 16 став 2, 18 став 3 и 145 став 2 Устава Републике Србије, усвојио тужбени захтев и тужену обавезао да тужилји накнади нематеријалну штету на име претрпљених душевних болова због повреде права на поштовање породичног живота, закључивши да одговорност тужене за насталу штету произилази из њеног нечињења и неделотворног чињења у погледу обавезе да као држава обезбеди остваривање права тужиле на поштовање породичног живота, зајамченог чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Такође је првостепени суд, ценећи истакнути приговор застарелости, нашао да је исти неоснован, и да нису протекли рокови прописани одредбом члана 376. Закона о облигационим односима, с обзиром да постоји трајни карактер повреде тужилиног права на породични живот и да због пропуста тужене, тужила сво време трпи штету.

Правилно је првостепени суд ставом првим изреке одбио као неоснован приговор стварне ненадлежности суда, а имајући у виду да је тужба поднета дана 03.02.2020. године, а Закон о утврђивању чињенице о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породицишта у Републици Србији ("Службени гласник РС" број 18/20 од 03.03.2020. године), који је ступио на снагу 11.03.2020. године, а да је почео да се примењује истеком рока од 3 месеца од дана ступања на снагу, те да не

може бити ретроактивне примене наведеног закона, како је предмет спора накнада нематеријалне штете и с обзиром на вредност предмета спора, надлежан је основни суд.

И по оцени Апелационог суда, правилан је закључак првостепеног суда да постоји одговорност тужене Републике Србије због пропуста надлежних државних органа да тужиљи пруже поуздане податке о чињеницама које се односе на судбину њеног детета. Наиме, сумња у погледу тога каква је судбина детета које је тужиља родила, појавила се одмах код тужиље након порођаја ...1979. године, када њој и супругу није дозвољено да виде своје дете, ни да га сахране, што је створило оправдану сумњу код тужиље у тачност података о смрти њеног детета, да постоји неуредна и некомплетна медицинска документација о рођењу и смрти њеног детета, те да не постоје никакви подаци шта су здравствене установе урадиле са телом тужиљиног детета, да се јавно предузеће које се бави сахрањивањем изјаснило да не поседује податке о сахрањивању тела тужиљиног детета, да је супруг тужиље одмах након тога, ...1979. године поднео кривичну пријаву због кривичног дела одузимање малолетног детета, такође и кривичну пријаву Општинском јавном тужилаштву у Деспотовцу, као и тужиља дана 08.11.2002. године, као и дана 4.3.2015. године Вишем јавном тужилаштву у Београду, те да тужиљи нису пружене никакве информације погодне да се утврди истина о статусу и судбини њеног детета.

Према члану 8 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке, обострано уживање родитеља и у заједничком друштву представља основни елемент породичног живота сагласно члану 8 Европске конвенције, тако да родитељи имају право да у случају сумње у судбину и статус њихове новорођене деце сазнају истину о томе, а државе обавезу да им пруже поуздане информације о статусу и судбини њихове деце. С обзиром да тужиља од надлежних државних органа није добила захтеване информације, те да је она основано очекивала да ће држава преузети одговарајуће мере да би се окончало трајно стање повреде њеног права из члана 8 Европске конвенције, те јој је тако повређено право на породични живот, због чега има право на правичну накнаду због повреде овог права, сагласно одредби члана 200 Закона о облигационим односима.

Одмеравајући висину правичне накнаде нематеријалне штете првостепени суд је правилном применом одредби члана 200 ЗОО слободном оценом сагласно одредби члана 232 оценио да с обзиром на интензитет претрпљених душевних болова које тужиља трпи и њихово трајање правична накнада износи 1.250.000,00 динара. При одмеравању висине правичне накнаде првостепени суд је имао у виду све околности конкретног случаја од значаја за одмеравање накнаде, сврху и циљ досуђивања накнаде нематеријалне штете, па је правилно оценио да се досуђеном накнадом тужиљи може пружити одговарајућа сатисфакција за нематеријалну штету коју је претрпела, те да се овом накнадом не погодује тежњама које нису спојиве са природом и друштвеном сврхом правичне накнаде.

На досуђени износ накнаде нематеријалне штете првостепени суд је правилном применом одредбе члана 277 ЗОО тужиљи досудио законску затезну камату почев од дана пресуђења, па до исплате.

Правилно је првостепени суд оценио да потраживање тужиље није застарело, али из других разлога. Наиме, одредбом члана 376 став 1 и 2 ЗОО прописано је да потраживање накнаде проузроковане штете застарева за 3 године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило, а у сваком случају ово потраживање застарева за 5 година од када је штета настала. У конкретном случају, тужиља трпи штету због тога што државни органи, иако им се тужиља обратила са захтевом да их информишу о статусу и судбини њиховог новорођеног детета, то нису учинили. Тужиља се дана 04.03.2015. године обратила Вишем јавном тужилаштву у Београду за захтевом за добијања информација, а који се по поднетом захтеву није изјаснио, те петогодишњи рок застарелости од датума када се обратила Вишем јавном тужилаштву у Београду, до подношења тужбе дана 24.01.2020. године није протекао.

Нису основани жалбени наводи тужене којима указује да тужена не може бити одговорна за судбину детета тужиље, јер нема узрочнопоследичне везе у радњама органа тужене и штете по тужиљу. Одговорност тужене се огледа у њеном неделотворном понашању које је довело до повреде права тужиље на поштовање породичног живота, зајамченог чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана 65 Устава Републике Србије, како је то правилно закључио првостепени суд. Република Србија није адекватно одговорила на захтеве тужиље и других лица у ситуацијама које су јавности познате као “случај несталих беба”, који захтеви представљају оправдано очекивање родитеља да буду информисани о судбини своје деце и да у зависности од исхода остваре своја права из корпуса права на поштовање породичног живота.

Из расположивих докумената произилази закључак да се не може са сигурношћу утврдити да ли је дете тужиље живо или није живо, јер су доступни подаци непотпуни. Тужена Република Србија није предузела адекватне мере које би довеле до разјашњења спорних околности у погледу судбине детета тужиље, па стога тужиља има право на правично новчано обештећење. Ово стога што тужена Република Србија има позитивну обавезу да омогући остваривање људских права загарантованих Уставом и ратификованом Европском конвенцијом о заштити људских права и основних слобода, и на активније поступање у случајевима тзв. несталих беба, а тужену је додатно обавезивала и одлука Европског суда за људска права донета у предмету Зорица Јовановић против Србије, представка број 21794/08 од 26.03.2013. године, којом је Република Србија обавезана да спроведе одређене мере опште природе, односно да у року од једне године од правноснажности пресуде преузме одговарајуће мере у циљу установљавања и механизма који би омогућио свим родитељима у сличним ситуацијама, да добију одговарајуће одговоре и накнаду. У конкретном случају, тужена до доношења Закона о утврђивању чињенице о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породици у Републици Србији који је ступио на снагу након подношења тужбе у овој правној ствари није створила делотворни механизам за утврђивање истине о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породици.

У конкретном случају тужена није адекватно одговорила на захтев тужиље да сазна да ли је и када јој је дете сахрањено. Стога је правилно закључио првостепени суд

да тужиља и даље због тога трпи душевне болове и да сходно члану 200 ЗОО има право на правичну новчану накнаду нематеријалне штете због повреде права на породични живот те да на основу одредбе члана 200 ЗОО има право на правичну новчану накнаду нематеријалне штете.

Апелациони суд је ценио и остале жалбене наводе тужене, али их посебно не образлаже јер налази да нису од утицаја на доношење другачије одлуке на основу овлашћења из члана 396 став 1 ЗПП.

С обзиром на исход спора и постигнути успех странака потврђена је одлука о трошковима поступка садржана у ставу трећем изреке којим су тужиљи досуђени и одмерени правилном применом одредбе чланова 150, 153, 154 и 163 ЗПП, као и Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката важећих у време доношења одлуке.

Са свега изложеног применом члана 390 и 401 тачка 2 ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке пресуде.

Како тужена није успела у другостепеном поступку на основу одредбе члана 165 у вези са чланом 153 ЗПП одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа-судија
Јелена Стевановић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић